

Posudek vedoucího rigorózní práce

Student : Mgr. Jaroslava KUCHAROVÁ

Obor : česká literatura

Téma rigorózní práce v českém jazyce : Helena Malířová, typ emancipované spisovatelky

Téma rigorózní práce v anglickém jazyce : Helena Malířová, the type of emancipated authoress

Vedoucí rigorózní práce : Prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Rigorózní práci Jaroslavy Kuchařové lze tematicky přiřadit k současnému zájmu o tzv. ženské psaní, o němž se v prvé řadě uvažuje v souvislostech literárně teoretických (diskuse o jeho specifčnosti), nicméně v souvislosti s tím dochází i k návratům k obdobím s mohutným výskytem žen – spisovatelek a k novým pohledům na ně.

K takovému období patří bezesporu i přelom 19. a 20. století; zájem o spisovatelky té doby byl v posledních desetiletích poměrně hojný a přinesl řadu zásadních prací o jednotlivých autorkách i společných rysech jejich tvorby (zejména zásluhou J. Hrabákové, J. Janáčkové, D. Moldanové a J. Mourkové). Přesto i v tomto velmi probádaném terénu existují ještě bílá místa. Jedním z nich je osobnost Heleny Malířové, autorky stojící ve stínu svých umělecky významnějších kolegyně, avšak dobově velmi typické a proto rozhodně stojící za pozornost. Právě jí je věnována předkládaná rigorózní práce.

Kuchařovou nezajímá jen literární tvorba Malířové, nýbrž stejnou, ne-li větší měrou také její osobnost. Je to vcelku pochopitelné: zatímco autorčiny prózy, nezřídka psané pro obživu, trpí často chvatem a nedostatkem tvárné kázně, její osobní život, politické a světonázorové postoje a snaha nejen vyznávat moderní názory na ženu, ale také podle nich žít, je imponujícím příkladem osobní odvahy, autenticity a přitom schopnosti vyhnout se extrémním feministickým postojům.

V první části práce Kuchařová vytváří plastický a kultivovaný osobní portrét Heleny Malířové; sleduje, jak se utvářel v období dospívání, dále nelehkého manželství s psychologicky komplikovaným a těžce nemocným mužem a hlavně pak poté, co ovdověla a žila jako nezávislá novinářka a spisovatelka. Autorka práce vychází nejen ze stávající odborné literatury a tištěných pramenů, jejichž bezpečnou znalost prokazuje; s užitekem pro výsledný portrét podnikla i vlastní archivní výzkum dochované korespondence Heleny Malířové, z níž v práci obsažně a funkčně cituje. Ze stylistického hlediska považují tuto část práce za nejzdařilejší; je zjevné, že autorka tuto partii psala se zájmem a radostí.

Z odborného hlediska ovšem těžiště práce tvoří charakteristika literární tvorby Heleny Malířové. Ta se skládá (pomineme-li jedno drama, dobově ovšem nikoli nevýznamné) zejména z povídek a románů. Zde hrozilo jedno nezanedbatelné nebezpečí, totiž že se autorka utopí v množství jejích krátkých próz, sdružených sice z praktických důvodů do knižních svazků, ale navzájem velmi podobných. Autorka vedená snahou o co nejdetailejší poznání spisovatelčina díla si toto nebezpečí vyzkoušela na vlastní kůži v první verzi práce. Slouží jí ke cti, že poté, co zjistila neproduktivnost tohoto postupu, dokázala značnou část vykonané práce obětovat ve prospěch zřetelnějších kontur práce. V předkládané verzi nabízí již jen obecné charakteristiky jednotlivých povídkových svazků; jejich přiléhavost a schopnost odstínit je od sebe navzájem dokládá, že průpravná práce, kterou při původním trpělivém čtení jednotlivých povídek vykonala, nepřišla vniveč.

V definitivní verzi práce se tudíž autorka zaměřila hlavně na romány Heleny Malířové, umělecky nejambicióznější část její spisovatelské aktivity. Probírá je jeden po druhém,

chronologicky podle doby jejich vydání a usiluje o postižení jejich specifčnosti, jejich silných, ale i umělecky problematických stránek. Využívá přitom dobré znalosti dobové kritické recepce (seznámení s ní bylo vedle studia archivních zdrojů druhou částí jejího pramenného výzkumu), od níž si ovšem dokáže udržet nezaujatý odstup a projevit schopnost vlastního náhledu. Zaujetí pro autorčinu osobnost jí pomáhá vystihnout přednosti jejího psaní, aniž jí brání v postřehnutí slabších míst jejího talentu.

Je nesporně užitečné, že Kuchařová toto nové důkladné přečtení vývojově nejpodnětnější části autorčina díla podstoupila. Její práce připomněla, že tu existovala spisovatelka, jež ve stínu svých slavnějších kolegyně po svém tematizovala otázky spjaté s promýšlením ženského údělu v moderní společnosti. Co na tom, že se při této nepředpojaté revizi ukázalo, že mnoho z díla Heleny Malířové do dnešních dnů nepřežilo, a to navzdory tomu, že názorově v mnohém souzní se současným feministickým hnutím. Pro ně však zůstává daleko podnětnější její důsledně uskutečňovaný pokus žít po svém navzdory tradičním představám o ženě úloze a „správném“ chování než její opakované pokusy o literární ztvárnění této zkušenosti. Na to jí patrně chybělo průraznější spisovatelské nadání. Úroveň odborného pojednání našťastí nezáleží na umělecké hodnotě jeho předmětu; práce Jaroslavy Kuchařové tedy sice patrně nevyústí v návrh nové čtenářské edice z díla zapomenuté autorky, avšak přináší velmi solidní pojednání o její osobě, tvorbě a jejich historických souvislostech.

Rigorózní práci Jaroslavy Kuchařové proto jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji jako výbornou.

V Praze dne 26. 8. 2010

Podpis ved.rigorózní práce